VIII. Oláhné Kovács Éva: Diszlexia

8.1. Fonológiai tudatosság fejlesztése

Auditív észlelés, feldolgozás fejlesztése
- zörejek megkülönböztetése
- hangok azonosítása, a hang állandóságának felismerése
- hangok megkülönböztetése: időtartam, erősség és zöngésség szerint
- Auditív alak-háttér: a hang kiemelésének képessége (pl. szóból..)
- Auditív ritmus: szavak, mondatok belső lüktetésének érzékeltetése, szavak hangokra és szótagokra bontása
- Auditív sorba rendezés: hangok egymásutániságával szóalkotás, postásjáték, játék a hét napjaival, hónapok nevével
- Auditív zártság: szavak felismerése részeiből, hiányos betűsorból
- auditív emlékezet: ritmus letapsolása, kopogása, bemutatott ritmusképlet felismerése, szóemlékezet (szólánc), bővülő mondatok megjegyzése, szövegemlékezet (hallás utáni élmények rövid-hosszútávú megtartása), többszörös instrukciók végrehajtása késleltetve

Rímek
- rímelő szavak
- kakukktojás
- emlékezés rímekre
- rímminták
- párkeresés rím alapján

Szószintű tudatosság
- szövegben a mondathatárok jelölése
- megkezdett mondatok kiegészítése
- mondatismétlés szószámlálással
- szókapcsolatok azonosítása
- szavakból mondat alkotása
- történetalkotás mondatokból

Szótagszintű tudatosság
- szavak szótagokra bontása: szótagszámlálás, csoportosítás szótagszám szerint, adott szótag kihallása szavakból
- szótagok összekapcsolása szavakká
- szótagok el-, és kihagyása
- összetett szavak szótagjainak cseréje

Fonéma tudatosság
- szavak fonémákra bontása
- fonémák felismerése szavakban
- a fonémák helyének meghatározása
- fonémaszámlálás
- fonémák összekapcsolása szavakká
- fonémák el-, és kihagyása

- fonémák cseréje, helyettesítése

8.2 A beszédkészség fejlesztés

- artikulációs gyakorlatok (hangoztatás, időtartam, zöngésség)
- helyes ejtési gyakorlatok (szavak utánmondása, kiejtés, ritmus)
- Szókincsfejlesztés: szavak értelmezése mondatalkotással, azonos alakú, rokon értelmű, ellentétes jelentésű szavak használata, szavak gyűjtése, csoportosítása, főfogalom meghatározása, szószerkezetek alkotása párosítással, szóképzés, szóalkotás, szókiválasztás
- mondatgyakorlatok, mondatok grammatikai rendezése

A megértés fejlesztése

- Szóértés
- Szótő és toldalékok viszonyának értése
- Szavak kapcsolatának megértése
- szókapcsolatok, nyelvi sajátosságok megértése
- mondatértés (egyszerű, összetett)
- A mondatot alkotó szavak összefüggésének megértése
- szövegértés (részletek, összefüggések)
- pragmatikai fejlesztés (helyzetfüggő)

8.3 Testséma, téri tájékozódás fejlesztése

- testkép kialakítása
- testrészek ismerete
- oldaliság megtanítása
- testfogalom (hiányzó testrészek felismerése, részletekből az egész test összeállítása)
- testséma: mozgásgyakorlatok a saját testélmény tudatosítására
- arc összerakása
- relációs szókincs fejlesztése
- irányok szerinti tájékozódás
- állatok mozgásának utánzása
- tükörképjáték
- labirintus
- testhelyzetgyakorlatok
- bal-jobb irányok tudatosítása, megkülönböztetése
- soralkotás vizuális úton
- elforgatott ábrák felismerése
- minta másolása kicsinyítéssel
- gyufából minták kirakása

- tájékozódás a hármas vonalközben

8.4 Vizuális észlelés fejlesztése

- Azonosságok és különbözőségek: alak, méret, szín összehasonlítása
- Az alak állandóságának felismerése: mérettől, színtől, mintától függetlenül
- A vizuális ritmus észlelése: ritmikusan ismétlődő minták folytatása
- vizuális szerialitás: tevékenységek sorrendisége, képtörténet, betűsorrend
- Alak-háttér differenciálás
- A vizuális zártság észlelése
- A Gestalt látás – hiányos ábrák, betűk, szavak egységes egészként való felfogása
- Rész-egész viszonyának felismerése
- a vizuális emlékezet fejlesztése: rajzolás emlékezetből, memória, lottó
- vizuális diszkrimináció: mintázatok felismerése, képek közötti különbségek meghatározása, képek adott részletének felismerése, puzzle, azonosság felismerése

8.5 Az olvasás tanítása (alsó tagozat)

Betűtanítás:
- homogén gátlást kerülő betűsorrend alapján,
- magánhangzók tanítása artikulációról, ú
- mássalhangzók tanítása hangutánzással.

Összeolvasás tanítása:

- betűsorrend betartásával zárt, majd nyitott szótagok olvasása,
- az összeolvasás „játékos szituációban" történik,
- szótagok felismerése,
- betűismeret mélyítése szótaggyakorlatokkal,
- jelentés felismertetése.

Szavak olvasása
Meixner- szótípusok alapján

Mondatok olvasása:
1. Rövid egyszerű kijelentő és kérdő mondatok olvasása.
2. Szavakból mondatok összerakása, olvasása.
3. Fokozatosan bővülő egyszerű mondatok olvasása.
4. Összetett mondatok olvasása.

Szövegek olvasása:
5. Két összetartozó mondat olvasása.
6. Idői-logikai sorrend kialakítása
7. Szöveg hosszának növelése a mondatokkal.

Szövegértés fejlesztés

- képleírás
- dialógus (pantomimhelyzetben, valóságos helyzetben)
- mese/történet hallás utáni azonnali elmesélése
- időeltolódásos elmesélés
- feldolgozás kérdés-felet alapján (pl. bábok…)
- adott téma spontán mesélése

Az olvasás tanítása (felső tagozat)

- betűdifferenciálás (nincs új betű tanulása)
- technikai olvasás gyakorlása
- nyelvtani ismeretek rögzítése, bővítése
- értő olvasás fejlesztése

A HANGSÚLY A VIZUÁLIS PERCEPCIÓ FEJLESZTÉSÉN VAN!

8.6 Szövegfeldolgozó olvasásfejlesztés

- felolvasás
- kevéssé ismert kifejezések megjelölése
- célfogalmak kiemelése tanári irányítással
- mondatértő olvasás
- mondat- és gondolatelemzés
- bekezdés-értelmezés
- szövegértelmezés

Fejlesztéshez ajánlott szakirodalom, szakmai anyag:

Csabay Katalin: Lexi könyvek, Nemzeti Tankönyvkiadó
Marosits Istvánné: Betűző, Logopédiai Kiadó
Marosits Istvánné: Tudod-e?, Logopédiai Kiadó
Meixner Ildikó: Játékház tankönyvcsalád, Nemzeti Tankönyvkiadó
Meixner Ildikó: Én is tudok olvasni I., Nemzeti Tankönyvkiadó
Hargitai Katalin: Játékvár, Játékváros, Játékvilág – tankönyvcsalád, Nemzeti Tankönyvkiadó
Tárnok Gitta: Pontról pontra, Logopédiai Kiadó
Tarnai Klára: Betűsuli I. és Betűsuli II., Logopédiai Kiadó
Besztercei Enikő: Másképp, Logopédiai Kiadó
Vannay Aladárné: Szórejtő, szófejtő, Logopédiai Kiadó
Vannay Aladárné: Olvasójáték – 4-5. osztályos diszlexiás gyerekeknek, Logopédiai Kiadó
Szebényiné Nagy Éva: Böngésző, Logopédiai Kiadó
Székely Balázsné: Részképességek I. és Részképességek II., Műszaki Könyvkiadó
Kárpáti Tamásné-Tasnádyné Pap Zsuzsanna-Vajda Sándorné: Betűről betűre – füzetek, Krónika Nova
Kovács Gy.-Szebényiné Nagy É.-Torda Ágnes: Mondd ki, írd le, törd a fejed!, Nemzeti Tankönyvkiadó
Adorján Katalin: Gyakorlóanyag diszlexiás gyerekek részére I., II., III., IV., Meixner Módszer Alapítvány
Adorján Katalin: Gyakorlóanyag az olvasásmegértés fejlesztéséhez, Meixner Módszer Alapítvány
Tánczos Judit: Nyelvtanulás és diszlexia. Módszerek a tanulási zavarral küszködő tanulók idegen nyelv oktatásához, Pedellus Tankönyvkiadó

B. Gaál Katalin: Legyőzöm a diszlexiát!, Tinta Könyvkiadó Bt.
Szautner Jánosné Szigeti Csilla: Nebuló 1., 2., 3., 4., Marketing Műhely Kft.
Dr. Gósy Mária- Laczkó Mária: Varázsló, Regiszter Kiadó Kft.
Gergényiné Németh Erika - Dr. Szamosiné Nagy Sára: Szövegértelmezési gyakorlatok alsósoknak, Csbook Kiadó
Gergényiné Németh Erika - Dr. Szamosiné Nagy Sára: Szövegértelmezési gyakorlatok felsősöknek, Csbook Kiadó